

РЕЦЕНЗІЇ ТА ОГЛЯДИ

<https://doi.org/10.34142/2313-2345.2019.56.17>

О. О. Чувпило

Л. О. Чувпило

(Харків)

ІЗРАЇЛЬ ТА ІНДІЯ: КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ ПАРТІЙНО-ПОЛІТИЧНИХ СИСТЕМ

Рецензія на книгу: Sunil K. Choudhary. The Changing Face of Parties and Party Systems. A Study of Israel and India. – Delhi: Palgrave Macmillan, 2018. – XXXII+379 p.

Надзвичайно важливою подією для світової та вітчизняної орієнталістики став вихід у світ монографії професора департаменту політології Делійського університету, директора Центру досліджень країн, що розвиваються, при університеті в Делі, автора шести фундаментальних книжок і понад 150-ти наукових публікацій, лауреата численних національних і міжнародних наукових премій Суніла К. Чоудхарі. Вона присвячена всебічному компаративному аналізу історії становлення й розвитку партійно-політичних систем Ізраїлю та Індії, двох унікальних азійських демократичних націй, яким немає будь-яких більш-менш близьких аналогів у сучасному світі.

Не маючи змоги в коротенькій рецензії детально проаналізувати хоча б найважливіші положення праці С. К. Чоудхарі, яка стала результатом вивчення автором величезної кількості оригінальних джерел і публікацій, виділимо в ній лише те, що має безперечну наукову новизну й становить найбільший інтерес для широкого загалу українських сходознавців, передусім для дослідників історії Ізраїлю та індологічної громадськості. Це насамперед: визначення понять «партія» та «партійно-політична система»; їх становлення й еволюція; три найважливіші етапи розвитку (1906–1949, 1950–1965, 1966 – до сьогодні); програмні та статутні положення партій; їхня диференціація та моделі соціально-економічного й політичного устрою держави; поява і становлення сучасних політичних партій в Ізраїлі й Індії; партія Мапай та Індійський національний конгрес (ІНК) як масові народні рухи; основні етапи їхнього

розвитку; Мусульманська ліга в Індії; Хінду Махасабха; індійські комуністичні організації; політичні партії Індії після завоювання незалежності (з 1947 р.); партійно-політичні системи в Ізраїлі та Індії на різних історичних етапах; їхня трансформація; роль політичних партій у створенні ізраїльської та індійської держав; лівий соціалістичний сіонізм; правий сіонізм; релігійний сіонізм; партії та конституційний розвиток; ІНК при владі в Індії; перетворення його з широкого національного фронту всіх антиколоніальних сил на провідну політичну партію Республіки Індія; ідейно-політична боротьба ІНК; утворення в ньому різних політичних угруповань і течій; порівняння політичної боротьби в Ізраїлі та Індії на різних історичних етапах; ідеологія партій; їхня соціальна основа, спрямування й електорат; партії лівої орієнтації (соціалістичний блок); ізраїльські ліві; індійські ліві та крайні ліві; Комуністична партія Індії; Комуністична партія Індії (марксистська); Комуністична партія Індії (марксистсько-ленінська); загальноіндійська Комуністична партія; зародження і становлення комуністичного руху в Індії; Комінтерн й індійські комуністи; М. Н. Рой та утворення КПІ в Ташкенті (1920 р.); індійські комуністи й національно-визвольний рух проти англійських колонізаторів; співробітництво індійських комуністів і ліворадикальних конгресистів; індійські комуністи й робітничі та селянські рухи; участь індійських комуністів у парламентських виборах і парламентській боротьбі; комуністичний уряд в індійському штаті Керала (1957 р.); розколи КПІ; КПІ й

Конгрес; індійські комуністи й Комуністична партія Китаю; інші ліві й лівацькі партії в Ізраїлі та Індії; партії правого спрямування в Індії (націоналістичний блок); програма й діяльність Бхаратія Джаната парті; інші праві партії в Індії, їхня програма й політика; індійські ультраправі партії; Лікуд в Ізраїлі та його діяльність у кнесеті; центристські партії (центристський блок) та їхня участь у політичному житті Ізраїлю та Індії; соціалістичні партії в Індії; етнорелігійні партії (етнорелігійні блоки) та їхня діяльність; кастові й релігійно-общинні партії в Індії; індійські даліти; Самаджваді парті; Раштрія Джанатадал; Шіромані Акалідал та їхня діяльність; арабські партії в Ізраїлі (арабський блок); роль політичних партій у формуванні й діяльності урядів Ізраїлю й Індії; утворення та діяльність партійно-політичних коаліцій і коаліційних урядів в обох країнах; уряди Давида Бен-Гуріона (1949–1963 рр.) та Дж. Неру (1947–1964 рр.); Леві Ешкола (1963–1969 рр.) та Лала Бахадура Шастрі (1964–1966 рр.); Голди Меїр (1969–1974 рр.) та

Індіри Ганді (1967–1977 рр.); Менахема Бегіна (1977–1983 рр.) та Морарджі Десаї (1977–1980 рр.); ізраїльські й індійські уряди (1984–1990 рр.); уряди Іцхака Шаміра (1990–1992 рр.) та Нарасімхи Рао (1991–1996 рр.); уряди Іцхака Рабіна, Біньяміна Нетаньяху, Ехуда Барака та коаліція Єдиного фронту (1996–1998 рр.); ізраїльські уряди (1999–2003 рр.); праві уряди Аріеля Шарона (2003–2006 рр.) та Атала Біхарі Ваджпаї (1998–2004 рр.); уряди Ехуда Ольмерта (2006–2009 рр.) та конгресистські уряди Манмохана Сінгха (2004–2014 рр.); праві коаліції Біньяміна Нетаньяху (2009 – до нашого часу) та Нарендри Моді (2014 – до нашого часу); всебічне порівняння діяльності, внутрішньої та зовнішньої політики цих ізраїльських та індійських урядів.

Підбиваючи підсумки стислого огляду монографії С. К. Чоудхарі, варто зазначити, що вона може бути корисною орієнталістам, індологам, історикам, правознавцям, політологам, дипломатам, усім тим, хто цікавиться історією Ізраїлю, Індії та країн Близького Сходу й Південної Азії.